

Očetova kletev.

(Poslovenil Ivan Tomšič.)

I.

Bilo je na Telovo 184* leta. Dva gospodiča se napravita, da bi šla ta dan malo iz mesta v bližnjo vas. Vreme je bilo krasno, nebo čisto, kakor ribje okó, in solnce je zeló pripekalo, ako tudi je prejšnji dan tako deževalo, da so še potóčki izstopili iz strug. Majhena in prijetna vas B—, kamor o praznicih in nedeljah navadno zahaja silna množica ljudj iz mesta, bila je tudi denes polna, malo ne prepolna kmetskega in gosposkega svéta. Vse se je zbiralo, da bi napravili veličasten obhod, kakor je sploh po vsem Slovenskem običajno na svetega rešnjega Telesa dan. Tudi óna dva gospodiča stopita v versto pobožnega kmetskega ljudstva; a ves pot sta počenjala neumnosti in vsakoverstne šale, katerim se nij mogel smijati nihče, razven njíju samih. Podsmehovala sta se ljudém, oponašala molitev vernega ljudstva in izpodbudljivo petje nedolžnih otrok. Govorila sta nespodobnosti, ki se jih vsak izobraženec sramuje, in tako sta skrunila to sveto pobožnost. Neki starček, siv voják, ob opórnicaah hodèč, poslušal je dolgo njíju nespodobne pogovore, a dalje uže nij mogel molčati. Stopi k njima, sune tega in ónega z dolgo palico ter jima reče:

„Gerdobi gerdi, ka vaju nij sram tacega početja! Ali se ne bojita, da strela z jasnega neba vaju ne bi udarila? — Ako nemata spoštovanja do pobožnega ljudstva, ne zaničújta vere in njenih svetih obredov! Kazen božja naj vaju zadene!“

„Ali si čul, Mirko? Strela z jasnega neba naju udari — —!“

„Kaj te li peče ta bedak! — Nekaj žganja preveč je denes potegnil ter misli, da Bog družega posla nema, nego z bliskom in gromom strašiti ljudj. Stari vojaki so zarobljeni in neotesani ljudje. Da si mu dal kak novčič, videl bi, kako ne bi samo bil prosil oprostíla, ka je naju razžalil, nego še obečal bi bil, moliti za naju. Rajša idiva, Stanko, v V—, ondu bodeva imela obhod okolo polne mize, kar bode nama boljše délo, nego-li tukaj gledati bedaste neumnosti. Ali nijsva bila tudi lani tako storila?“

„Prav govoriš, prijatelj! s pervim železnocestnim vlakom odideva v V—.“

Kakor sta ukrenila, tako tudi storila, in k malu sta derdrala iz vasi B. Mej potjo sta nesramno pesen krožíla po napevu „praznika svetega“, oponašala molitev pobožnih obhódnikov ter se neprestano smijala in krohotala, kakor je jedva navadno najsurovejšim neolikancem.

Bila sta sinova dveh továrnikov.

Mirko je imel zeló bogata roditelja, katera sta si razven dveh velikih tovaren bila pridobila mnogo novcev v gotovini, a verhu tega jima je rokodelstvo šlo najlepše izpod rok. Staremu Marku, Mirkovemu očetu, bila je najglavnejša skerb, dobro podstaviti sina.

„Imenovali so me poprej,“ reče necega dne sínu, „preprostega rokodelčiča, ki nijsem imel ničesa, razven dobrega gospodarja, katerega sem služil. Mnogo sem hudega užil in tudi mnogo izkusil. Za vojne 1809. leta mi je umerla dobra in ljubeznjiva žena, tvoja pokojna mati. Baš vojna je bila kriva, da dolgo nijsem

mogel rokodelstva sam pričeti. Ko se mir stori, napravim si iz početka majheno tovarno, ter delo mi je šlo dobro in srečno izpod rok, proizvodi so si našli pot daleč po širocem svetu, in priznati mi je, da baš od óne dobe se je začelo vse moje iménje in bogastvo. Vsak dan sem za to Boga hvalil in se često spominjal siromakov, ker sem poprej tudi sam bil siromak. Bodi zatorej, kakoršen sem bil jaz: bodi delaven, svoja opravila zveršuj pridno in veselo. Niti Boga, od katerega je vse dobro, niti siromakov ne smeš nikoli pozabiti, in srečen bodeš ter zadovoljen vse svoje življenje.“

Kako je Mirko izpolnjeval besede dobrega očeta, to smo videli pri obhodu sv. rešnjega Telesa v bližnji vasi B—. A morebiti je bil njegov prijatelj Stanko kriv vsega tega, ker je Mirko ž njim vedno občeval, a Stanko je bil jako slabo odgojen. Njegova roditelja sta bila sama brezbožna; otročje odgojilo jima je bilo deveta skerb; a živeti v samem veselji in slásti ter se visoko povzdigovati bila je njíju jedina misel. Takisto je Stanko odrastel, sam ne vedóč, kako?

II.

Stari Marko je uže malo ne ves oslábel; zato je izročil sínu tovarno in vso imovíno. Perva misel Mirkova je zdaj bila, oženiti se, a ne po naukih, kakor velí sveta vera, nego ženitva naj bi mu bila samo prirok (pripomoček), da si nabere mnogo novcev, in ženo si je hotel imeti deklo v hiži.

Tudi ta želja se mu izpolni vsa po njegovej volji. Res je čudno na tem božjem svetu! Koliko ljudj je, kateri molijo in prosijo ljubega Boga vsakdanjega kruha, a predno ga dobodo, temò stisk in težav jim je poprej prebiti, in mnoge, ki imajo vsega v obilnosti, vendar takój srečajo vse njih želje! Vsaka stvar ima svoj uzrok. Koliko ljudj je uže poleg vse svoje imovíne propadlo! In ali je res prava sreča vse óno, kar svet „srečo“ imenuje? Ali menj bolí, ako si človek življenje vzame sè zláto vervjo nego-li s konopno?

Mlademu Mirku je šlo vse po sreči. Rokodelstvo mu je čim dlje tem lepše cvetlo, in Markove hiže firma je bila uže poprej povsod na dobrem glásu, kajti izdelki njegove tovarne so bili najboljši. Stari nastavnik (mojster), uže mnogo let zvest služabnik Markove hiže, delal je pametno z družino, katera si je zopet na vso moč prizadevala, da se dobri glas Markove tovarne ohrani tudi novemu gospodarju.

Njegova mlada žena, hči necega tovarnika, prinesla mu je lepo stvar novcev za véno (doto) v hižo in verhu tega dúšne kreposti in dobro milo serce. Hižna opravila je natančno zverševala, z družino bila uljudna in prijazna, ter je tako s krotkostjo storila več, nego li nje mož s hladnokervno ošabnostjo in ostrostjo, s katero je često jako nepremišljeno ter nečloveški delal z družino.

Stari nastavnik nekedarje Markove tovarne je zdaj mnogo preterpel od Mirka, ki je hotel vse bolje znati nego-li stari, pri rokodelstvu osivéli nastavnik, da-si ni imel nikakoršne izkušnje niti znanja tovarniških poslov.

Malo ne vedno so sluge tožili staremu gospodarju Marku; a on je je zmirom tolažil, rekoč: „moj sin Mirko je bil od nekedar malo prenegel, vendar ima dobro serce; upam, da se izpameti in poboljša.“

A ko Mirko zvé o teh pritožbah, začne letati, kakor divji, po tovarni, preklinjati in rotiti se, ter zahtevati, da se mu ovadijo imena vseh nezadovolnežev.

Nobeden mu ne odgovori niti besedice. V svojej bésnosti iz službe spodf starega nastavnika in vse dosedanje delavce razven jednega, ki mu je uže dlje služil za ovadúha njegove družine. Prišla je nova družina v tovarno, a nepoznavši svoje službe, bila je prisiljena zadovoléti z gerdimi psovkami, s katerimi je svoje ljudi gospodar malo ne vsak dan pital. — A poleg vsega tega je tudi mnogo mnogo terpela njegova dobra žena. Mirko jo je vedno tako gledal, kakor da mu nij žena; še pred družino jo je zasramoval z gerdimi pridevki, kar je bilo krivo, da je delavci niso niti spoštovali niti ljubili. Sama o sebi nij smela ničesa storiti, ker se je bala, da bi je ovadúhi ne izdali ter možu še bolj ne očernili. Vse to kaže, da je v Mirkovej hiži bilo pravo robsko življenje.

Oj ubogi delavci! Kako jim je bilo posebno ob izplačevanji njihovega za-slúžka! Nikoli niso dobivali polnega plačila, razven ónih, kateri so se mlademu gospodarju uslužili, bodi si s čimer koli.

Zato so šli vsi boljši delavci iz službe in ostali so sami neizkušenci, katerim je Mirko bil pozneje tudi ostrejši in še plačilo jim je utergaval.

Tako je vsa propala Mirkova tovarna, ki je bila ob gospodarstvu njegovega očeta vzor prave delavnosti in oberta; nje slavno imé je otemélo.

A verhu vsega tega je bil Mirko vendar tako kratkoviden, da nij razumel, kaka nesreča mu pretí. Povzdajal se je preveč na svoje novce ter pohajkoval po vseh zabavah. Hodil je v gledališča, v koncerte, na ples, pohajal pivnice itd., ter si nij vzkratil ničesa, po čemer je njegovo serce želelo; a na vse te zabave je njegova žena smela iti samo tedaj, kedar je on bil posebno dobre volje. Vendar se je Mirko še najrajši družil sè Stankom, svojim starim prijateljem od mladih nog, in še z nekaterimi drugimi tovariši, ki so bili po njegovem serci. Tako je šlo v tej hiži zdaj vse krivim potem, a to je dakako naposled doletélo tudi ušesa starega Marka.

Necega dne je začel Mirko zopet po navadi razbijati po hiži, z vrati lopú-tati, psovati in razgrajati. Baš v tem hipu stopi oče Marko v sobo.

„Nu, lepo, verlo lepo delaš!“ reče starček malopridnemu sínu, ki je iz bližnje sobe kakor bésen prisopíhal ter se nekako ustrašil, ko je videl očeta pred soboj.

Nij ga uže redú v hiži, dragi očka —“

„Kdo je tega kriv?“ odgovori Marko resno.

„Ljubeznjivi oče! vi ne morete niti pomisliti, kako je vse na róbe — — kedar je žena v hiži —“

„Mirko, pazi se, da ne žališ dobre soproge; tam v kuhinji joka sirota, da bi se je kamen usmilil, a tvoje serce je brezčutno. Jaz znam tvojo soprogo; óna je delavna, miroljubíva in plemeníta žena. Ako žaliti smeš tako ženo, to jaz mislim, da s toboj nihče ne more složno živeti razven tvojih lehkoumnih tovarišev. Kakor sem videl na svoje oči, imaš v tovarni vse nove delavce. A kje je stari nastávník Radovan, moj nekedanji najzvestejši sluga? Nu! zdaj je res lepo videti! Svojo tovarno, ki je bila za mojega gospodarstva v naj-lepšem redu, izročil sem vso tvojim rokam, žena ti je prinesla 20.000 gld. véna (dote) v hižo, — res lepi novci, da bi ž njimi bil delal in se okoristil; a ti se za vse to ne pečeš; rajši pohajkuješ z malopridneži ter sramotiš hižo in žališ blágo ženo z najsurevejšimi psovkami. Ali si se tega naučil od mene? — Tukaj pred toboj stojim ter te rotím, da poboljšaj svoje življenje. Pomisli, da bodeš

dolžen svojim otrokom pot kazati z dobrim zgledom; pomisli, da surovim vednjem do žene sam sebi čast izpodkopavaš pri družini; pomisli, da od slabih delavcev se dobiva slabo blago, in to tem slabéjše, ako nemajo védnega in modrega nastávnika! Zato resno zahtevam od tebe, da mi željo izpolniš; ako nehčeš, to znaj, da ne bodeš imel od mene dédníštva!“

„Poslušal sem, oče, vse od kraja do konca; dostaviti mi je, da sem jaz v tej hiži gospodar, ter da imam o svojih domačih stvaréh tudi svoje domače misli, katerih se ne iznebodem, naj bi želel tudi moj oče, kateremu jaz morem vsak hip vrata —“

„Oj ti hudobna, ti nehvaležna stvar! Evo me, idem iz tvoje hiže, ter se nikoli ne povrnem vanjo. A dobro pómni dan, kedaj ti je oče v pomoč pritekel z dobrim svétom. Oče ti gre iz hiže, a vsa nesreča in zlo ti pojde vánjo. — Pride čas, ko bodeš hrepenéče želel očetovega svéta, a tedaj bodem jaz počival uže v hladnem grobu ter na veke molčal. Ali zdaj hočem govoriti, dokler še v meni kipí pravični serd zaradi teptánih otročjih dolžnostíj. Gorje tebi, nesrečni otrok, ki si do tal razderl poštenje moje hiže! Siromake si pritiskal samo zato, da laže razuzdano živiš! Gorje tebi, ki so ti svete dolžnosti, katere naklada vera —“

„Ha, ha, ha! Znal sem, da pridete tudi do vere! Prosim vas, ne govorite mi, kakor da ste kak duhovnik! Ne veste li, da takih stvaríj ne poslušam rad in da duhovnike sovražim od vse svoje duše?“

„Še rad je bodeš poslušal, sin moj! Videl bodeš k malu, kaj je Bog! A ti predobri stvarnik! ozri se milostívo iz svetih nebes ter se usmili terdovratnega grešnika. In če je tvoja jeza nánj uže tolika, da se ga usmiliti ne moreš, kaznjúj ga ti, jaz ga uže ne morem! Storil sem svojo dolžnost, ker sem njegov oče; sedáj naj sam poskuša, kako se žíví na tem ubozem svétu.“

To rekši se zgrúzi obnemogli starček v naslonjačo. Žalost je malo ne umorila njegovo dobro serce.

„Ná! grom je tresčil v té a ne v mé“ s krohotom reče nečloveški sin, ter naglo odide iz sobe, očeta ostáveljsi samega.

III.

Bog je dober. On daje solncu sijati na pravične in krivične, polju roditi dobrim in hudobnim; a vse, kar kedó storí, pride do njega, da plačuje ali kaznjuje po zaslužku. Posebno lep je bil dan, ko je Mirko zopet ukrenil, iti v bližnjo vas. Rumeno solnce je obsévalo vso zemljo, da-si Mirko nij vreden bil najmanjšega njegovega žarka.

S pervim jutranjim vlakom odideta Mirko in žena ter tudi Stanko sè svojo zaročnico v prijazno vas L—. Ta dan jim je bil dan pravega veselja, kakor se jim je na lici videlo. Prepevalo, šalilo, skakalo se je po berdih in dolinah. Dà, še Mirkovica je bila nekako nenávadno vesela, ali samo na videz ali v resnici, tega ne znamo; a bila je dobre volje. Tudi méček (žogo*)

*) Ta beseda je neslovska, namreč laška, vzeta iz benedskega narečja: zogo, v laškem pismenem jeziku: giuoco, gioco, lat. jocus. Benedska beseda: zogo znači vsako igro, in Slovenci smo jo vzeli za tisto igro, v katerej se bije méček (der Ball), kar se ruski imenuje: mjač m., mjačik m., od korenike: mək: məkükü adj., weich.

so hñli, kakor mali otroci, in dosti je bilo smeha, če je komu izpodletelo, kar se je Mirku često dogodilo. Ko so mu se drugi smijali, razjezi se in reče:

„Bedak naj bodem, če ónega starega prosjaka ne zadenem v glavo!“

„Pomíri se, dragi Mirko!“ poprosi ga soproga.

„Česa se mi je bati? To je nekakov prosjak, ki se ne sme ná-me hudovati.“

Jedva to reče, zažene méček na ubozega starčka ter ga pogodi baš v glavo. K malu potem se starček zgrúzi na zemljo.

Okrog steječi ljudje so mislili, da ga je zadela kap, in stopijo k njemu. A ko poleg njega ugledajo méček, razjeze se ter se hudujejo na popotnike, ka smejo kaj tacega storiti. V tem se tudi starček malo zavé, a Mirko stopi po méček. Kako se ustraši, spoznavši ónega starčka — ubozega vojaka, — ki mu je pred tremi leti v vasi B.— korñl gerdo vedénje na sv. rešnjega Telesa dan.

„Tako je prav! Nijsem vam krivice storil; samo povernil vam sem, ker ste mi pred tremi leti bili na Telovo v vasi B.— herbet premerili s palico. Ali še pómnite ta dan?

„Zato si jaz glave ne belim, a poskušali bodete še vse drugačne udarce. Mislite li, da je prosjak samo zato na svétu, da bi se mu rókali vaše verste ljudje? Ali vam se tako prijetno zdí, mučiti siromašne ljudi? — Pazite se, gospod, da vam se ne dogodí kaj, česar bi ne mogli z lepa pozabiti. Človek je slab, kakor posoda, ki se razbije, predno se je nádejati; — njegova sreča in bogastvo nij drugo, nego li ugodna in prijetna sanja.“

To rekši odide starček, in Mirko gerde psovke za njim luča. Tudi drugi se potem razidó. Mirko se verne k svojej družbi, ki je tedaj uže bila poleg necega jezera, ter se je baš napravljala v čolníc, da bi se po vodi vozila. Vsi posedejo v čoln, a Mirko in Stanko primeta za veslo ter vozita po vsem jezeru okolo. Naposled krenejo pod veliko pečino, ki se je visoko vzdigovala nad jezerom. Pod njo je bila prijetna senca, od kodar se je videlo po vsem jezeru. Tu v senco sedejo, da bi se malo okorístili s kračo, kruhom in vinom, kar so bili s soboj prinesli. Dobro so se zabavljali. Potlej vstanejo ter zopet začnó po jezeru veslati. A naglo pride velika sopárica, jame se oblačiti, in iz daljave se začuje zamólklo germenje. Ženski sta se zeló ustrašili, druga k drugej se pritiskáje, ter gledali tja, od kodar se je čulo germenje. S povzdignenima rokama prosita Mirka in Stanka, naj hitro zavijeta k bregu. A ta dva, uže sama ob sebi svojeglavna, zdaj še z vinom razgréta, ne poslušata niti prošenj niti se ne ustrašita, nego nalašč poženeta čolníc dalje po vodi. Zdajci kobne strašna nevihta, černi oblaki preprežejo nebó in stemí se, kakor po noći. Bliski sukajo po nebu in grom bobní, da človeka strah in groza izpreletava. Stóperv zdaj, ko se velik dež ulije na zemljo, čolníc obrneta k bregu. A jedva izstopijo, uže zapazi Mirkovica, da je pod pečino pozabila píasč. Mirko berzo skoči nazaj v čolníček ter odvesla k pečini. Dež jame curkoma nalívati, neprestáno se bliska in grom bučí, kakor bi se hotelo nebo podreti. Zdaj se stisne taka tema, da se je še jedva moglo kaj videti. Mirkovica se je tresla po vsem životu, ko je nje mož odveslal. Uže ga do malega nij poznala v temíni, samo kedar se je zablísnilo, tedaj se je tam daleč videl ziblíví čolníček. Ubožica je na bregu stala, kakor prikovana, ter vsa premóčena se ozírala na jezero, žalujóč, ka je možu dala iti od sebe. Rekla je: „kako lahko se dogodí nesreča, da vihar čolníc preverne ali da blisk —“

Še nij izrekla vseh besed, kar se strašno zablisne ter v hipu tréšči nekam — blizu.

Brez zavésti se uboga sirota zgrúzi na tla.

Stanko je v tem sè svojo zaročnico vedrfl pod streho bližnje hiže ter v náglici pozabil Mirka in Mírkovice. Ko je tréščilo, stóperv zdaj se opómni ter zavpije:

„Za Boga! kje li je Mirko in žena mu? Tréščilo je nekam blizu; samo da bi se njima ne pripetila nesreča! — Draga moja! postój tukaj; iskat ju grem, kje sta in kako sta?“

To rekši odíde naglo k jezeru; a kako se ustraši Mírkovice, ko jo zagléda! Vsa bléda, kakor smert, premôčena in z razmeršenimi lasmi je slonéla na ónem starem prosjaku, kateri jo je s soboj jedva vlékel.

„Poláhko, poláhko idite, uboga moja gospá! zdajci prideva do hiže, kjer najdete pomoči; samo nasloníte se na-me! Res je, slab sem in star, a ne bojte se, da vas ne bi mogel deržati, dokler močnejši in krepkéjši ne pritekó na pomoč. — Evo, uže ide mlad človek. Nij li morebiti vaš mož?“

Stanko se stresne, kakor šiba na vodi, ko razpozna starega — prosjaka.

„Hvala vam velika na dobrem delu, starček, — a kje li je Mirko?“ —

Ona mu ničesa ne odgovóri; samo z roko pokaže tja na jezero. Stanko zdaj res ne vé, ali bi gospé pomagal ali prijatelja poiskal. Napósled steče za prijateljem; a vse zamán, — nikjer ga ne najde. Zdaj se spómni, da je Mirko veslal nazaj k pečini po svoje žene plašč.

Takój po bližnej stezici odhití k jezeru. Tam zapázi čolníček ves razbit, a Mirka najde ležéčega na brégu pod verbo. V levej roci je krepko deržal plašč, malo ne ves opaljen od bliska, a z desnico si je pokrival obraz. Ležal je tako, da sta mu nógi viséli v vodo. Ko Stanko pristopi k njemu, začuti, kako uže slabo diha.

S težavo ga potégne vsega na breg. Udje mu so bili tako pohabljeni, da se nij mogel od tál vzdigniti, — grom ga je ošnil.

Skóraj potem pride tudi stari prosjak z Mírkovico in s čverstim kmet-skim mladeničem.

„Samostatéro vam Bog poverni, pošteni starček!“ izpregovóri Stanko, ter k Mirku se obrnivši reče: „poglédi, Mirko, zvéste obrambe svojeji ženi.“

Ko Stanko to izusti, bilo je Mirku v serci tako, kakor bi drugič vánj tréščilo; pogleda starčka v lice ter se ves strésne in solze se mu uderó po obrazu. Pomolí mu roko in reče: „oprostite mi!“

IV.

V Mirkovej hiži je vse tiho in žalostno. Na oknih so zavése, da ne bi solnce sijalo na bolnika, — mladega Mirka.

Kraj postelje sedí žena in oče, ki mu pazita na vsak dih in vsako gibanje. Bolnik je terdno in sladko spal.

Posled nekaj časa izpregléda ter se ozíra zdaj v ženo zdaj v očeta.

„Ali ne, da me še ljubiš, moja žena? In ti, oče, ali mi oprostíš? Oprósti mi!“

„Ne skérbi za to! Kako bi drugače mogla tvoja žena biti —“

„In jaz bi ne bil tvoj oče!“ pristavi stari Marko.

„Oh zelo hudoben človek sem bil, ker Bog nij branil, da je v mé treščilo. A kje je poštena duša — prosják? Vse se mi dozdeva, kakor da je nekakšno božje bitje ón starček, katerega sem uže dvakrat tako gerdo razžalil. A ne; človek je, kakor smo mi, bogat z léti in izkušnjami, kajti drugače bi ne bil onáko sterpeljivo prebil sramote, s katero sem ga sramotil. Vedno mi je pred očmi njegovo ljubeznjivo, rekel bi, preobraženo lice. — Vidita li, kako me gleda? — Oh, nekaj mi serce stiska, kedar se ga domislim! — Kaj počenjajo moji delavci? Ali so pridni? Znam, da so pridni ter tudi veseli, ker nij mene mej njimi. Kako me res ljubijo! — Da morejo, v žlici vode bi me utopili!“

„Mirko, nijso veseli, ne; vsi so žalostni,“ reče žena. „Jaz sem vse poslala v cerkev, da bi od ljubega Boga prosili tvojega zdravja; — tudi plačilo sem jim dala za denašnji dan.“

Samo če so šli res v cerkev, a ne morebiti v kerčmo, trošit denašnji zaslužek?“

„Kako moreš to misliti o naših delavcih?“ zaverne ga soproga.

„Ej, draga žena! nijso zdanji delavci, kakoršni so bili poprejšnji, — kakoršen je bil osobito stari nastavnik Radovan! — Oh, kako mi ga je žal? — Dà, dà, ti bi res molili zá-me! — Ali ne oče? — Prav si mi govoril. Zdaj vidim, kako sem hodil krivim potem. — Da bi mogel vse to zopet popraviti! — A rudečelásemu hudobnežu, ki me je tolikokrat razjezil, — njemu nijsi dala plačila?“ —

„Vsacemu!“ odgovori Mírkovica, „njemu še dvojno plačilo.“

„To ne more biti! On lenúh — Bog mi grehe oprósti! Bolan sem, — — a ón malovrednež, ki me je — —“

„Zmirom ti je bil najljubši!“ reče soproga hitro in veselo, videvši tolikšno izpremembo v njegovih mislih. „Kako bi se bila prederznila, njemu ne dati plačila? Ali sem se mogla nádejati, da se bodeš kedaj na-nj serdil?! —

„Njemu in vsem drugim jaz opráščam, ker je tudi meni treba oprostila; a ne verujem, da bi se on kedaj poboljšal. Da-si morebiti Boga ne razjezi tako, kakor sem ga jaz, vendar na veke ostane — hudobnež! Njega mi poženi iz službe in tudi vse druge, kateri nehté delati po tvoje. Videl bi rad, bodo-li spoštovali gospodarjevo ženo, ali ne? Jutri vstanem s postelje. Vsacemu reci —“

„Kam hočeš iti, za Boga! — Ti se ne smeš, ne moreš dvigniti s postelje. Ako želiš, pokličem je vse k tebi, da jim povéš, kar ti je drago.“

„Prav si dejála, žena! Ne morem se res geniti z mesta. — Oh, kako me vse bolí! — Po vseh udih me terga! — Kako težko sôpem!“

Tako je minolo nekaj dnúj. Bolniku nij bilo nič boljše; vedno je híral in híral. Zdravnik je do zdaj samo stiskal rámeni, rekel ničesa nij; a necega dne Mírkovici resno velí:

„Draga gospá! ne ustrašite se preveč. Vašemu soprogu nij pomoči! Poskerbite, da k njemu duhovnik pride ter ubozega siromaka pripravi na pot k véčnosti. Pazíte, kako se to dá zveršiti.“

Potem se posloví ter odide. Žena je sama ostala v sobi, ki je bila s pri-pertimi vrati ločena od bolníkove.

Náliv solz priteče po njé obledélem obrazu; kerčevito roci stisne ter povzdigne k podobi križanega, ki je na steni visela, in zamólklím glasom reče:

„ali je res tvoja volja?“ — Poznéje se potolaži ter začne premišljevat, kako bi moža pripravila na izpoved?

Polagoma se napóti k njemu.

„Žena, zakaj si tako objokana? Zakaj si žalostnejša nego poprej? Ne méniš li, da mene uže skôraj ne bode mej vami? — Žena, bodi terdna! Slišal sem vse, kar ti je rekel zdravnik. To tudi sam čutim. Hotel sem te uže prositi, da mi pokličesh duhovnika, a nijsem te mogel z nova žalostiti. Pokličí mi ga, dokler sem še zdrave pameti, — nádejem se, da mi jo Bog ohrani do konca. Smertni boj ne bode velik, — po vseh udih se čutim slabega. Pokličí mi duhovnika, tudi očeta in beležnika, da naredim zadnjo voljo.“

Duhovnik takój pride. Mirko solznima očima obžaluje svoje pregrehe ter moli z duhovnikom tako pobožno, kakor še nikdar poprej. K malu potem svetem opravilu stopi k bolniku žena in oče z beležnikom, kateri Mirkovo oporoko spiše. Postavil je ženo za dédnico vse imovíne.

Potlej bolník malo zadremlje, a zopet se prebudí.

„Ljuba žena! čutim, da mi je skôraj umreti. Oprôsti mi vse, s čimer sem te razžalil; — tudi ti, oče, oprôsti in z modrim svétom pomagaj svojega sina vdovi. Vse ostavim, nič s soboj ne ponesem razven sladkega tolažila, da so mi oprostili vsi, katere sem razžalil. Kaj je časna sreča, za katero se ljudjé boré po noči in po dnevi? Kaj koristi vsa posvetna slava, čast, ime in hvala? — Da mi je Bog življenje podaljšal, delal bi po naukih svete vere in bližnjega ljubil, kakor sam sebe, a ne zaradi posvetne čestí in slave, nego da bi zacéлил mnogo ran, za katerimi toliko ljudjé boléha. O da vsak, kolikor jih živí na obšlaci, samo kakšno drobtinico prinese na žertveník siromakom, prejel bi zá-njo dva lepa darova: priserčno zahvalo, in v svésti bi bil, da je delal po zapovedih svete vere, ki uči: „ljubite se mej soboj, kakor otroci istega nebeskega očeta;“ in zopet: „ljubi svojega bližnjega, kakor sam sebe.“ Ta miloserčna dela nam vera vedno priporoča. — A komu to govorim? Zakaj se mučim s temi besedami? Ti, oče, ne potrebuješ od svojega sina naukov, katere je slišal iz tvojih ust, a izpolnjevatí jih nij hotel, in moja žena je preplemeníta duša, ki siromaka nikdar ne odganja — a drugi, katerim bi te besede rad priporočal, Bog moj, zdravi so vsi ter o tem ne mislijo, dokler jim smert ne poterka na duri, kakor je meni.“

„Odidem s tega sveta nag, brez čestí in iména, kakor sem se poróдил. Samo jeden gerb imam: mertváško glavo, prápor svete vere in tudi zadúšnice, petje ob izprevodu na pokopališče, solze svoje soproje, svojega —!“

Umolkne. Potem zopet reče:

„Draga žena, poljubi me, oče polju — —.“

Uže ne more izgovoriti poslednjih besed. — Zaspal je v večno spanje.

To je, preljubi otroci, konec življenja tega mladega bogatína, ki se je neprestáno rógal svetej veri, in ki so mu siromaki bili v igračo njegove brezmiselnosti. A pokoríl se je ter izkesán umerl, kakor znani razbojnik o desnej stráni Gospodovej, kateri mu je uže na pragu k véčnosti rekel tolažéče besede: „še nocój bodeš tí z menój v raji!“